

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
39 (1995-1996)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-17-6

BRNO 1999

PŘEHLED VÝZKUMŮ 39 (1995-1996)

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: ps@iabrno.cz http://www.iabrno.cz/3ca.htm
Odpovědný redaktor:	PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla
Na titulním listě:	Římská bronzová kolínkovitá spona z Mušova
Kresba:	Lubomíra Trávničková
Tisk:	Bekros
Náklad:	350 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou.

Published by:

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

All rights reserved.

© 1999 by the Authors and IA AS CR Brno.

Resumé:

Brno (Bez. Brno-město). Petrov Str. Hoch- und Spätmittelalter. Stadt. Rettungsgrabung.

BRNO (okr. Brno-město)

Josefská ulice č.10, Františkánská ulice č.8, parc.č. 569,570. Pozdní doba bronzová.. Vrcholný středověk - novověk. Sídliště, město Záchraný výzkum.

Lokalita se nachází v jihovýchodní části historického městského jádra. Je tvořena dvěma parcelami. Východní č. 570 při ul. Josefské zaujímal až do r. 1996 zchátralý dům, západní č. 569 byla již 3 desetiletí prázdná. Až do počátku 60.let zde stál rovněž měšťanský dům.

Podloží lokality tvoří spraše, kryté místy dobře dochovaným černozemním půdním typem. Původní povrch terénu, osídlený v pravěku a po delším hiátu znovu ve 13. stol., ležel 2 - 2,8 m níže než dnes.

Během výzkumu byl kombinován plošný odkryv s dokumentací dílčích sond a řezů. Vzhledem k časovým a finančním podmínkám bylo bohužel nutné omezit rozsah výzkumu zejména v západní části plochy v prostoru obrovského komplexu jam 06. Vážné narušení stratigrafických souvislostí zejména v čtv. B2, C1, C2 bylo způsobeno jednak mladšími zásahy (sklepy), jednak i porušením terénu v důsledku pojiždění zemních mechanismů. Plocha v rámci domu č. 10 byla rozdělena na sektory v souladu s vnitřním členěním stavby. Zbývající část zkoumaného prostoru byla rozčleněna do čtverců o straně 4m (B0-B3 až F0-F3).

Počátky osídlení sahají do pozdní doby bronzové (jáma 569). Jde o okraj sídliště, zachyceného v podstatně soustředěnější podobě na Josefské ul. č.7. Následné osídlení spadá až do 1.pol. 13. stol. a dochovalo se nejlépe ve čtvercích B1, B2, C1 (vr. 200, jámy 548, 550, 543, 545, 554,555, 557, 530 aj.). Zčásti jde o kulové jámy dokládající nadzemní dřevěné stavby. Do 2.pol. 13.- poč. 14. stol. lze klást zejména jámy 542, 537, 523, 527, 570, 558. 3 výkopy představují odpadní jímky, náležející nepochybně k domu č. 10. Koncentrace jímek na dvorečku za tímto objektem pokračovala až do 17. stol. Zdá se, že tyto jámy respektovaly parcelní hranici, která však byla přinejmenším do 2.pol. 17. stol. posunuta vzhledem k dnešnímu rozmezí č.kat. 569 a 570 o několik m dále na Z, resp. JZ (čtverce řady B, a částečně C). V rámci osídlení 1.pol. 13. stol. nelze parcelní členění rozeznat vůbec.

Obytná zástavba 2. pol. 13. - 14. stol. se nedochovala vzhledem k zničení přední části parcely suterény. Až z 15. stol. pochází zděný, kompletně podsklepený dům (struktura 02) při uliční čáře, který porušil starší sídlištní jámu 500 ze 14. stol. Byl přestavován včetně suterénní části v 16.- 19. stol., jeho S zeď sloužila posléze i sousednímu domu č. 8. Archeologický výzkum podzemní části domu v zásadě potvrdil závěry stavebně historického průzkumu. Významným doplněním bylo objasnění vývoje jižní části objektu, zmenšené ve 2.pol. 16. či na poč. 17. stol. příčkami 939, 940, jakož i detailním poznáním stavební technologie. Potvrdilo se, že nadzemní měšťanská architektura pozdně středověkého Brna měla cihelný ráz, sklepy byly převahou kamenné. Ze středověké substance se podařilo v suterénu novostavby zachovat portálek výstupu do Josefské ulice, J obvodovou zeď a střední cihlový pilíř s fragmentem Z dělicího pasu.

Za domem se hloubily jímky až do 2.pol. 17. stol. (nález talíře s letopočtem 1684). Jde o takřka plynulý řetěz jam 501, 534, 535, 536, 502, 506 s bohatými nálezy. Jako odpadiště sloužila na přelomu 16. a 17. stol. též zasypávaná část sklepů. Jáma 519 z pokročilého 15.

stol. se charakterem (hruškovitý profil) blížila obilnici, což je pro tak pozdní období dosti překvapující. Patrně druhotně posloužila jako odpadní jáma.

Není jasné, jakou funkci měl obrovský komplex jam, označený jako soujámí 06, ve čtvercích E1-E3, F1-F3 na parcele 569. Porušoval starší vrstvy a objekty z 13. stol. (profil P38, P19). Zdá se, že původně šlo snad o hliník, tj. jámy k získávání kvalitní cihlářské hlíny. Do některých pak byly zapuštěny fekální jímky (zvl. vydřevená jáma 566). Celý komplex zanikl ještě ve 14. stol. a teprve v baroku byl převrstven známým domem č.8. Není zřejmé, k jakému domu zmíněné soujámí patřilo. Je možné, že nikoliv k domu č. 10, nýbrž již k zástavbě židovské čtvrti, která se kolem Františkánské a dolní části Masarykovy ulice nacházela v 2.pol. 13.- pol. 15. stol.

Rudolf Procházka, Archaia Praha

Resumé:

Brno (Bez. Brno-město). Josefská Str., Františkánská Str. Spätbronzezeit, Hochmittelalter, Neuzeit. Siedlung, Stadt. Rettungsgrabung.

BRNO (okr. Brno-město)

Dominikánské náměstí 1, parc. č. 503. Středověk (13. stol.). Sídliště. Záchranný výzkum.

V říjnu a listopadu 1996 byla v souvislosti s projektem sanace brněnského podzemí provedena Ústavem archeologické památkové péče dokumentace několika sond, přesněji průřazů, umístěných v úrovni sklepních prostor areálu bývalého dominikánského kláštera. Výzkum se omezil na sledování a dokumentaci narušených terénních situací pravděpodobně ze 2. třetiny 13. stol.. Jednalo se o pozůstatek pece (k.501) a zahlobeného hospodářského objektu (k. 500) - snad lochu? Oba tyto objekty, které pokračovaly dále mimo odkrytý prostor, byly již ve středověku porušeny gotickými základy kláštera.

Marek Peška, Archaia Praha

Resumé:

Brno (Bez. Brno-město). Dominikánské Platz. Mittelalter (13. Jh.). Siedlung. Rettungsgrabung.

BRNO (okr. Brno-město)

Dominikánské nám., parc. č. 509. Středověk - novověk (13.-17.stol.). Pohřebiště. Záchranný výzkum.

V listopadu a prosinci 1996 byl v souvislosti s projektem sanace sklepů (parc. č. 505, 506, 507, 508) v barokní terase u kostela sv. Michala proveden Ústavem archeologické památkové péče záchranný výzkum. Koncem roku 1996 byl výzkum prakticky hotov, v následujícím roce pokračoval pouze menším dohledem. Těžiště výzkumu spočívalo v částečném plošném odkryvu asi 35 m² terénu. Ve skutečnosti se vlastně jednalo o tři sondy, o šířce přibližně 1 m. Celkově bylo vyzvednuto 55 lidských kosterních pozůstatků. Kromě těchto antropologických nálezů byly významnějším objevem základy větší gotické stavby (k. 500, 501, 502, 900); postavené patrně ještě ve 13. stol. na místě již existujícího pohřebiště. Interpretace zdíva je prozatím, bez dalšího terénního výzkumu velice hypotetická, ale zdá se, že by se mohlo jednat o základy vnější zdi a opěrného pilíře severní lodi klášterní baziliky sv. Michala, která byla zbourána (nebo se zhroutila ?) někdy v období pozdního středověku. Zánik stavby je datován dvěma mincemi v zásypech mladších hrobů narušujících pozůstatky někdejšího zdíva. Pro mizivé množství dalšího datačního materiálu je relativní chronologie